

NUMMER 5

Mei 1965

DAAD EN GEDACHTE

orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

DAAD
EN
GEDACHTTE

BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT
HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF.
BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF
MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN
HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER
GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE-
GRIP, AAN DE GEDACHTTE.

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit VRIJWILLIGE bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

D E T A X I - S T A K I N G E N I N
R O T T E R D A M E N A M S T E R D A M

HET BELANGRIJKSTE FEIT, dat er te vermelden valt van de acties, demonstraties en stakingen, die - ruim twee maanden lang reeds - in het taxibedrijf aan de orde van de dag zijn, is ongetwijfeld het aftreden van de bestuurders der erkende bonden te Rotterdam in een vergadering, waarin de modern en confessioneel georganiseerde Rotterdamse taxichauffeurs zich unaniem achter een motie schaarden, die een gans ánder beleid verlangde, dan de betrokken bestuurders van zins waren om te voeren.

Het "Algemeen Dagblad" 1) en ook "Het Parool" 2) hebben het zó voorgesteld, alsof de chauffeurs daar hun officiële leiders "hebben weggestemd", hen "tot aftreden hebben genoodzaakt". Die voorstelling van zaken, menen wij, klopt niet volkomen met de realiteit. Wat de bewuste motie tot uitdrukking bracht, was niet zo zeer een wantrouwen jegens de op dat moment in functie zijnde bestuurders, dan wel een zeer concrete mening der georganiseerden omtrent hetgeen er op dat moment gebeuren moest. Zuiver formeel beschouwd - men lette wel: zuiver formeel - zou het zittende bestuur, of zouden de zittende besturen hebben kunnen zeggen: "Wanneer de vergadering er aldus over denkt, dan weten wij, wat of ons te doen staat. Wij zullen als democratisch bestuur ener democratische organisatie ons uiteraard richten naar het verlangen van de leden." Als het gelijk was aan de kant van de oude arbeider, die eens tegen ons heeft opgemerkt, dat "de leden ener vakvereniging er niet zijn terwille van het bestuur, maar dat omgekeerd het bestuur van een vakvereniging er is terwille van de leden", dan zou het ook heel goed zo gegaan kunnen zijn en dan zou in ieder geval een afwijkende gang van zaken, dat wil zeggen een houding als in feite door de bestuurders is aangenomen, als "uitzondering op de regel" het nodige opzien hebben gebaard. Maar de bewuste oude arbeider hād geen gelijk en men kán de verhoudingen in de vakbeweging nu eenmaal niet zuiver formeel beschouwen. Dat doet dan ook in de praktijk geen mens. Wat opzien heeft gebaard is niet, dat de bestuurders aftraden, omdat zij zich niet naar de wil van de leden wilden voegen, nee, wat opzien heeft gebaard is, dat de ter vergadering gekomen chauffeurs een motie durfden aan te nemen, die duidelijk tegen de wens van het bestuur indruiste!

Nu kan men natuurlijk beweren - en men zal ongetwijfeld met die bewering op de proppen komen of is er reeds mee gekomen - dat geen enkele bestuurder, van wat voor soort van organisatie ook, verplicht is om dingen te doen, die tegen

1) "Algemeen Dagblad" van 3 april 1965.

2) "Het Parool", 8 april 1965.

zijn geweten indruisen. Maar dat is even onbetwistbaar als niet ter zake dienende. Want de bestuurders der officieel erkende chauffeursbonden zijn niet afgetreden om het veld te ruimen. Zij zijn heengegaan, maar zij zijn niettegenstaande dat als "partij" blijven deelnemen aan en blijven optreden in het overleg. Zij hebben geenszins "het veld geruimd". Zij hebben - niet met de mond, maar door hun daden - het standpunt ingenomen van: we stellen nu weliswaar onze portefeuilles ter beschikking, maar de vakbeweging, dat zijn wij! Een dergelijke houding heeft de heer Cor Olman - een dergenen, die, voorlopig, de plaats der zogenaamd weggelopen bestuurders hebben ingenomen - "een vreemde zaak" genoemd 3). In werkelijkheid is de zaak helemaal niet "vreemd", doch volkomen in overeenstemming met datgene, wat de vakbeweging werkelijk is. Want de vakbeweging is geen democratische organisatie en zij gehoorzaamt volstrekt niet aan de wil der leden. Dat dit bij de taxistaking nog weer eens duidelijk aan het licht getreden is, is één van de dingen, waaraan zij haar betekenis ontleent.

Nieuw is dat allemaal allesbehalve. Het was al niet nieuw toen een kleine vijftien jaar geleden in een gedegen studie over het Britse vakverenigingswezen, de vakbeweging "een olichargie" (heerschappij van weinigen) genoemd werd, "een olichargie, die zich vertoonde in een democratisch pakje" 4). Die olichargie acht het een vanzelfsprekendheid, dat bij een conflict tussen haar en de door haar beheersten - gelijk zich daar in die Rotterdamse chauffeursvergadering heeft voorgedaan - de olichargie "de organisatie" vertegenwoordigt. Even vanzelfsprekend huldigt zij de mening, dat wanneer bestuurders (dat wil zeggen: leden van de olichargie!) de zaal verlaten, niet die bestuurders zich buiten de organisatie stellen, maar de leden, die in de zaal blijven. Vandaar dan ook, dat als volkomen logische stap, van de kant van de olichargie de verklaring is gekomen, dat de Rotterdamse taxi-staking een "wilde staking" is.

+ +
+

VERSTAAT MEN onder een "wilde staking", een staking, die tegen de wil der officieel erkende vakbeweging uitbreekt en waarvan deze zich volkomen distancieert, behoudens dan natuurlijk, wanneer zij kans ziet haar kapot te breken, dan voldoet de Rotterdamse taxi-staking aan deze definitie. Verstaat men echter, omdat zulks in de praktijk haar algemene verschijningsvorm blijkt te zijn, onder een "wilde staking" tegelijkertijd een stuk strijd van de betrokken arbeiders zelf, dan zit men meteen in de moeilijkheden, want het patroon van de Rotterdamse taxi-staking wijkt duidelijk af van het patroon, dat men in de regel bij een stuk strijd van de arbeiders zelf te zien krijgt.

Er is daarbij, temidden van vele onduidelijkheden, dit in ieder geval duidelijk, dat er op het moment, dat het conflict met de bestuurders der erkende bonden uitbrak, één strijdcomité uit de chauffeurs zelf gevormd werd. Zij, die toen de bestuurders de zaal verlieten, tenslotte achter de bestuurstafel hebben plaats genomen, hebben er van het begin af aan de nadruk op gelegd, dat zij het (voorlopige) bestuur van de bond(en) vormden en zij hebben, toen de respectievelijke hoofdbesturen hen als "actie-comité" kwalificeerden, die kwalificatie nadrukkelijk van de hand gewezen. Waar zij evenzeer de nadruk op hebben gelegd - en terecht uiteraard - dat zij en niet de afgetreden afdelingsbestuurders de leden vertegenwoordigden, dat het hun geschonken vertrouwen hun het recht gaf om namens de stakers op te treden. Of hun dat, gelijk de heer Olman zich uitdrukte, ook een "onderhandelingspositie" schonk, dat is een heel andere zaak. Bij het onderhandelen - met de werkgevers -, bij het overleg, gaat het minder om het ver-

3) "Het Vrije Volk", Rotterdamse editie van 6 april 1965.

4) Joseph Goldstein, "The Government of British Trade Unions", Londen, 1952; blz. 269.

trouwen der betrokken categorie arbeiders, dan wel om de spelregels. De feiten hebben meermalen uitgewezen, dat de erkende bonden, de officiële gesprekpartners bij de loonbesprekingen, geen enkel vertrouwen van de leden hadden. Dat is voor hun gesprekpartners nooit een beletsel geweest om hun zogenaamde "onderhandelingspositie" te erkennen; omgekeerd hebben de werkgevers of de regering vaak geïsgoeg aan organisaties of aan actie-comité's, die duidelijk vertrouwen bezaten, de onderhandelingspositie geweigerd, omdat men twijfelde aan hun spelregelkennis of aan hun bereidheid (of mogelijkheid) zich aan die spelregels te houden. En toen de regering - die van prof. J. de Quay - zich eens niet aan die gedragslijn wilde houden en van de feitelijke en reële onderhandelingspositie van een stakingscomité wilde uitgaan, toen is zij door de officiële vakbonden wel dusdanig op haar vingers getikt, dat zij het bij die ene poging heeft gelaten.

Er is, naast het voorlopige bestuur, nog het O.V.B., dat onder de stakende taxi-chauffeurs een behoorlijk percentage leden heeft, dat van het begin af in de zaak van de taxi-chauffeurs een heel andere houding heeft aangenomen dan de erkende bonden, dat zich achter de staking heeft geschaard en er derhalve ook zeer rechtstreeks bij is betrokken. Wie leidt de staking, het voorlopige bestuur of 't O.V.B.? In 'n bijzonder slecht geschreven portret van Leen van Os van het O.V.B., portret waarin hem enerzijds veel te veel eer gegeven wordt, maar waarin de schrijver anderzijds, hetzij uit wanbegrip, hetzij met bepaalde bedoelingen zijn optreden volkomen vertekend, wordt hij - Van Os - "de grote leider van de Rotterdamse taxi-staking" genoemd. Maar het "voorlopig bestuur" heeft nadrukkelijk verklaard, dat het wel nauw met het O.V.B. wil samenwerken, maar toch zijn actie onafhankelijk van het O.V.B. wil voeren". Hoe dit zij, het zijn n i e t de chauffeurs zélf die hun strijd organiseren, het zijn, hoe men het dan ook bekijken wil, één of twee organisaties, die dat voor hen, uit hun naam doen. De juiste karakteristiek van de Rotterdamse taxi-staking is deze, dat de chauffeurs daarin een duidelijk onderscheid hebben gemaakt tussen "goede" en "slechte" organisaties, tussen "goede" en "slechte" leiders, maar geenszins de "eigen leiding" geprefereerd hebben boven de klassieke vorm der organisatie als zodanig. Om die reden is het volkomen verkeerd, wanneer Leen van Os betoogt, gelijk hij - volgens een redacteur van "Het Parool" althans - gedaan heeft, dat het samen vergaderen van modern georganiseerden, confessioneel georganiseerden en OVB-leden "een historisch moment is in de ontwikkeling van de Nederlandse arbeidersbeweging." Hij gaf met die woorden een volkomen scheef beeld van de situatie. Wij zullen in een volgend artikel zien, h o e scheef dat beeld wel in feite is.

=====

H O E B E S T A A T H E T

^h IN PITTSBURGH (Pennsylvania, USA) verklaarde onlangs een hooggeplaatst vakbondsleider, dat hij sedert korte tijd geen witte overhemden meer droeg. Kort daarop verklaarde een andere hoge vakbondschef, dat hij voor niets ter wereld een Cadillac zou willen rijden, zelfs niet indien hij er een cadeau kreeg. Gezien de salarissen, die de vooraanstaande vakbondsleiders in Amerika genieten staat het vast, dat de één zich best witte overhemden en de ander zich best een Cadillac zou kunnen permitteren. Ongetwijfeld heeft de één die hemden gedragen, mogelijk heeft

de ander een Cadillac gereden. Waarom opeens willen zij hun levensstandaard versoberen? Hoe valt die terugkeer naar de proletarische schijn en de proletarische mythe te verklaren in een land, waarvan gezegd wordt, dat de "klassen-structuur" er "verleden tijd" is?

De verklaring voor 't gesignaleerde streven naar "versobering" is te vinden in een steeds duidelijker ontevredenheid van onder op, zegt het Franse blad "Le Monde" (van 10 december 1964), waaraan we bovenvermelde feiten ontleenen. En de Franse krant gaat dan als volgt verder:

De arbeiders die vele uren per dag

voor de hete vuren der hoogovens werken, waardenen het maar weinig, wanneer zij in een vooraanstaand society-blad lezen, dat de president van hun vakbond, de heer David McDonald een salaris heeft van \$50.000 (zowat honderdduizend gulden) 's jaars, zijn onkostenvergoedingen nog niet eens inbegrepen, dat hij een villa gekocht heeft te Palm Springs aan de Californische kust en dat hij een tweede huis er op na kan houden in de een of andere deftige wijk van Pittsburgh.

Nog minder waardenen de arbeiders het, dat de heer McDonald golf speelt met de directeurs van de staalfabrieken (bij wie hij voor de belangen van de arbeiders moet opkomen) en dat de-

zelfde heer McDonald financieel geïnteresseerd is in nachtclubs van Manhattan (N.York) en Los Angeles.

De heer David McDonald, zo weet het Franse blad nog te melden, heeft zelf nooit in een fabriek gewerkt. Hij komt niet uit de rijen der arbeiders voort; hij is als "arbeidersleider" gewoon uit de lucht komen vallen toen de vorige president van de "United Steel Workers" (de vakbond van staalarbeiders) hem tot penningmeester der organisatie bombardeerde.

Al deze regels zijn ontleend aan 'n artikel, waarin geschilderd wordt, hoe er in de Amerikaanse vakbeweging sprake is van een groeiende ontevredenheid. Hoe bestaat het, zou men zeggen.

=====

K A N T N O C H W A L

TOEN omtrent een dik half jaar geleden in de kleine groep, die het 14-daags orgaan "Spartacus" uitgaf, de vraag gesteld werd, wat of de leden van het gezelschap eigenlijk wel dachten van Jozef Dietzgens studie over "Het wezen van de menselijke hoofdarbeid", die op dat moment als feuilleton in het blad van de groep gepubliceerd werd, toen bleken de meningen verdeeld. Vier of vijf "Spartacus"-mensen, die later tot de groep "Daad en Gedachte" zouden gaan behoren, toen deze in januari j.l. werd gevormd, juichten de telkens terugkerende verschijning van de afleveringen van Dietzgens brochure toe. Zij legden duidelijk voor Dietzgen een even grote of nog grotere waardering aan de dag dan in hun dagen en lang geleden door figuren als Herman Gorter en Henriette Roland Holst aan de dag was gelegd. Mét laatstgenoemde - die Dietzgen eens "de filosoof van het proletariaat" heeft genoemd - waren zij duidelijk van mening, dat diens betekenis moeilijk hoog genoeg kon worden aangeslagen.

De overige leden van het gezelschap dachten er gans anders over. Zij vroegen zich af, wat of je nu wel aan Dietzgen had. Afgezien daarvan vonden ze zijn werke "veel te moeilijk", "voor arbeiders onbegrijpelijk", "zware kost, waar je gewoon niet door heen kon komen" en "ongeschikt voor publicatie in een blad, dat zich met de dagelijkse problemen van de arbeidersstrijd wilde bezighouden".

De bewonderaars van Dietzgen ontkenden niet, dat zijn geschrift bepaald wel enige geestelijke inspanning vereiste. Zij vonden echter anderzijds, dat men de moeilijkheid ervan nu toch ook weer beslist niet overdrijven moest. Zeker, het onderwerp, dat hij behandelde was verre van gemakkelijk. Maar daar stond dan ook tegenover, dat Dietzgens glasheldere stijl ervoor berekend scheen, de ingewikkeldste zaken eenvoudiger en begrijpelijker te maken; dit in tegenstelling bijvoorbeeld tot de beruchte stijl der klassieke Duitse filosofen, die als het ware geschapen is om simpele, ja zelfs onbenullige dingen, ingewikkeld en onbegrijpelijk te doen zijn.

De verdedigers van Dietzgen kregen bij hun toenmalige mede-leden van "Spartacus" in het geheel geen bijval. Die vonden het zich bezig houden met Dietzgen een "typische intellectuelen-liefhebberij". Als het aan hén gelegen had was er van Jozef Dietzgen nooit één regel in "Spartacus" afgedrukt.....

Op de gedachte, dat het geschrijf van Jozef Dietzgen te veroordelen zou zijn, omdat hij - blijkens de titel zijner brochure - zich met h e t w e z e n van een zaak, de menselijke hoofdarbeid namelijk, bezig hield en "dus" een statisch denker zou zijn, die geen oog had voor de ontwikkeling, voor de verandering, is destijds, in de tijd waarvan wij zo juist spreken, geen mens gekomen. De mening, dat het ver-keerd zou zijn om zich in h e t w e z e n van iets te verdiepen, die hebben we voor het eerst aangetroffen in de "Spartacus-bond" zoals die thans geworden is en wel in een artikeltje in no. 7 van zijn orgaan, dat "De baby van Kant" heet en dat voor onze beschouwing hier de directe aanleiding vormt.

Het is met dat artikeltje "De baby van Kant" een merkwaardig geval. Daarin namelijk lezer worden begrippen gehanteerd, die minstens zo moeilijk, naar onze smaak véél en véél moeilijker zijn dan de problemen, die door Jozef Dietzgen worden aangesneden. Of bent u van mening, dat de arbeiders, tot wie "Spartacus" zich zegt te richten, kind aan huis zijn in de werken van de grote Duitse filosoof Immanuel Kant? Of deelt u onze mening niet, dat zijn (Kants) begrip van de "catego-rische imperatief" een duivels moeilijk begrip is? Nou dan! Maar daarover spréékt men in het bewuste stukje. En het eerste dus, dat wij constateren is, dat het dus blijkbaar in de ogen van "Spartacus" géén "intellectuelen-liefhebberij" is om zich met Kant bezig te houden. Tenzij... tenzij men nu eens ten overstaan van de arbeiders "lekker intellectueel" heeft willen doen.

Nu is het zó, dat w i j er bepaald niets op tegen hebben, indien in organen die zich met de strijd van de arbeiders bezig houden (of beweren zulks te doen) ook eens een stukje over Kant verschijnt. Begrip van Kants positie en betekenis kan er toe bijdragen het begrip omtrent de ontwikkelingsgang der burgerlijke samen-leving te vergroten; het kan er zelfs toe bijdragen, dat men een beter inzicht krijgt in de methode van het marxisme. Wij hebben er evenmin iets tegen indien zo'n stukje o v e r Kant zich uitermate c r i t i s c h met deze denker bezig zou houden, zomin als wij - uiteraard - bezwaar zouden hebben tegen kritiek op Dietz-gen. Kritiek beschouwen wij alleen maar als gezond. Waar wij wél bezwaar tegen heb-ben, dat is kritiek die Kant noch wal raakt. Dat nu is het geval met het kwasi-kritische stukje "De baby van Kant". We willen trachten dat hier aan te tonen, zonder af te dalen tot moeilijke begrippen, waar wij, achteraf bezien, toch een grotere hekel aan schijnen te hebben dan de huidige uitgevers van "Spartacus".

+ +

+

WAAROM, zo vragen wij ons af, is de schrijver van het stukje, waartegen wij ons hier richten, er toch zo fel tegen gekant, dat wij, teneinde "de partij" te kunnen begrijpen, uitgaan van haar wezen? Is dat, omdat hij er niet op gebrand is, het we-zen van de dingen te begrijpen? Of is dat, omdat hij ten onrechte meent, dat de dingen geen w e z e n l i j k iets bezitten? We zijn geneigd om zowel het een als het ander te veronderstellen. Laat ons echter desondanks een poging ondernemen om hem, en zo niet hem dan toch de lezer, het wezen van de zaak duidelijk te ma-ken en hem uit de droom te helpen.

Het wezen van een zaak, of het wezenlijke van iets, dat is niets anders dan e e n p r o d u k t v a n h e t d e n k v e r m o g e n , dat nu eenmaal zó functioneert, dat het temidden van het bijzondere het algemene ontdekt. Het we-zenlijke van een zaak, dat is h e t a l g e m e n e daarvan. En omdat nu de mens, op hetzelfde ogenblik dat hij denkt het algemene van het bijzondere scheidt, daarom hebben alle dingen die denkbaar zijn iets wezenlijks. Het is onmogelijk zich met de dingen bezig te houden, zonder zich met hun wezen bezig te houden, tenzij ... tenzij men zich met de dingen bezig houdt zonder tegelijkertijd te denken. Het valt niet te ontkennen, dat de auteur van het artikeltje in "Spartacus" het in dat opzicht een tamelijk eind geschopt heeft. Maar het wézen der dingen houdt na-tuurlijk daarmee nog niet op te bestaan.

De schrijver van het stukje in "Spartacus" geeft er blijk van, dat hij het wezen van een ding (van de partij in 't onderhavige geval) gans ergens anders zoekt dan waar het werkelijk te vinden is. Hij schijnt te denken, dat zij, die naar het wezen van iets speuren, op zoek zijn naar het een of ander magisch "iets", dat "achter" de dingen verstopt zou zitten. Hij begrijpt niet, dat dit zogenaamd "verstopte" wezen kan worden aangetroffen in ons hoofd, waar onze hersenen - zo zijn die nu eenmaal - het algemene van het bijzondere scheiden. Zo komt hij tot de begripsverwarring, dat hij het wezen of het wezenlijke aanziet voor het beroemde Kantiaanse "Ding an sich" oftewel het ding op zichzelf.

Wat de schrijver van het artikeltje "De baby van Kant" eigenlijk doet is dit, dat hij de opvattingen van Jozef Dietzgen over één kam scheert met de opvattingen van Immanuel Kant. Want het is Jozef Dietzgen geweest, die - zich in het bijzonder met dit soort vraagstukken bezig houdende - duidelijk heeft aangetoond, dat "dingen op zichzelf" niet bestaan en die "tegenover de idealistische voorstelling, dat achter de verschijning een wezen verstopt is, dat verschijnt" het inzicht gebracht heeft, "dat dit verstopte wezen" in ons hoofd "woont". Men behoeft zich van deze opvattingen van Dietzgen slechts ernstig rekenschap te geven, men behoeft zich slechts te realiseren, hoe hij een materialistische zienswijze tegenover het idealisme van een Kant plaatst, om te beseffen hoe "onzinlijk" het is om van Dietzgen en Kant, van het "wezenlijke" en "het ding an sich" een soort van hutspot te maken. Wie een dergelijke hutspot serieus als geestelijk voer poogt op te dienen geeft er blijk van onvoldoende kennis te bezitten, hetzij van Dietzgen, hetzij van Kant, hetzij van alle twee.

=====

ONVERKWIJKLIJK ALS DE NAJAARSWIND

OM TE BEWIJZEN, dat men toch ook voor geen kleintje vervaard is, gooit Spartacus, in navolging van lieden die het aan praktische argumenten ontbreekt, het vraagstuk van de partij over de filosofische boeg.

Wat is het geval? In onze brochure "Was de sociaal-democratie ooit socialistisch?" hebben wij geschreven, dat een organisatie handelt krachtens haar wezen. Wij zouden zo zeggen, dat geen lezer die niet aan beperkte verstandelijke vermogens lijdt, daar enige moeite mee heeft. Niet waar? Als we bij Piet maar steeds weer bedrog en leugen aantreffen, dan besluiten we hieruit dat Piet onbetrouwbaar is, of een onbetrouwbaar wezen heeft. Hoe zouden we anders iets van het wezen van Piet te weten kunnen komen? Dat hij dat wezen verkregen heeft, heeft natuurlijk niet plaats gevonden zonder verband met de verhoudingen. De mens is nu eenmaal een proces met zijn omgeving, of de "Umwelt", zoals sommige Duitse schrijvers zeggen. Het is nuttig zijn wezen te kennen, dan weten wij hoe Piet in het vervolg handelen zal. Bij kennis van zijn psychologische structuur zouden wij dan een verdere bevestiging van zijn handelswijze kunnen vinden, maar aangezien de psychologie nog nauwelijks een wetenschap te noemen is, en wij geen psychologen van professie zijn, zullen wij het met de ervaringen die wij met Piet hebben moeten doen.

Bij de beoordeling van de partij ligt de zaak gemakkelijker. Ten eerste kan ze niet zoals Piet haar gedragingen zo gemakkelijk camoufleren en verbergen. Ten tweede is haar inwendige structuur niet voor ons verborgen. Wij kennen haar samenstellende delen met hun betrekkingen tot de "Umwelt". Uit haar ontstaan, haar ontwikkeling en haar gedragingen begrijpen wij haar wezen, hetgeen we dan definiëren als: een organisatie ter modernisering van het kapitalisme. En wie zou kunnen ontkennen dat dat werkelijk haar functie is geweest?

Zonder verdraaiing en verkeerde voorstellingen kunnen "filosofen" niet floren. Zo schuift Spartacus ons in de schoenen, dat wij het ontstaan, de ontwikke-

ling en de gedragingen van een maatschappelijke organisatie uit het wezen verklaren. Deze twee woorden "ontstaan" en "ontwikkeling", die de hele zaak tot baarljke nonsens maken, zwendelt men er bij. De zaak is dat wij omgekeerd uit het ontstaan en de ontwikkeling van de partij juist het wezen verklaren, doch haar BIJZONDERE gedragingen uit haar wezen. Waarschijnlijk heeft men bij Spartacus, tengevolge van ongeschooldheid in het ordenen der begrippen en afgeleid door zucht tot mooischrijverij, niet eens gemerkt wat men uithaalde. De "filosoof" uithangen en grootdoenerij is man en vrouw. Wat denk je wel van zo'n prachtzin?:

"Getoetst aan de Europese verhoudingen en de nieuwe vormen van zelfstandige klasse-bewegingen der arbeiders, is de betekenis van de oude partijen als de sociaal-democratie, historisch geworden."

Als we die betekenis nu eens niet toetsen aan de Europese verhoudingen enz., is ze dan niet historisch geworden? Wat bedoelt men hier, afgezien van gewichtig-schrijverij? De Spartacus-lezers moeten het maar uitpuzzelen, wij wensen onze tijd daar niet verder aan te spenderen.

Onze zienswijze in verband met het wezen der dingen komt op het volgende neer:

Alle kennis begint bij de waarneming. Wat wij van de partij waarnemen zijn haar gedragingen en structuur. Haar wezen bestaat nu uit het gemiddelde of abstracte van haar gedragingen. Dat is namelijk de methode waarop de mens de begrippen produceert. Deze methode mag onderling verschillen, wezenlijk is zij hetzelfde. Wat voor alle dingen waarmee ons denkvermogen kontakt aangaat geldt, geldt ook voor de methode. In ons hoofd construeert zich het wezen, of het begrip of de abstractie, kortom het a l g e m e n e. Daar verzamelen wij dan de begrippen of wezens der dingen of processen. (Een partij is een proces.) Wij dragen namelijk niet de dingen of processen zelf mee in ons hoofd. Dat bij nadere beschouwing blijkt, dat de omgeving invloed gehad heeft op het wezen, kan daaraan niets meer veranderen; het is er bij ingecalculceerd. De omgeving heeft dus mede het wezen bepaald en de kennis van die omgeving kan een nadere verklaring voor het wezen geven, zonder dat echter te kunnen veranderen.

Elke bijzondere handeling van de partij wordt bepaald door haar wezen. Haar wezen zelf wordt bepaald door een groot aantal bijzondere handelingen. Wanneer wij zeggen, dat een partij handelt krachtens haar wezen, dan betekent dit dat de bijzondere handeling door dat (algemene) wezen bepaald wordt.

De enige pretentie waarop wij aanspraak wensen te maken is eenvoud en duidelijkheid. Dit heeft tot voordeel dat een eventuele fout gemakkelijk aangetoond kan worden. Een vage, pronkerige stijl is tevens een remedie tegen kritiek.

Wat te zeggen b.v. van: "een partij die zich bevindt in verhoudingen waarop stoelen haar positie, haar belangen en haar invloed."? (Zie "De baby van Kant" in Spartacus van 3 april j.l.). Heus we zeggen niets meer en laten het maar weer aan de lezers van Spartacus over om zich er op een regenachtige zondag mee te vermaken. Hoe zei Goethe het ook weer?:

WAGNER: Allein der Vortrag macht des Redners Glück,
Ich fül' es wohl, noch bin ich weit zurück.

Faust: Such' er den redlichen Gewinn!
Sei er kein schellenlauter Tor!
Es trägt Verstand und rechter Sinn
Mit wenig Kunst sich selber vor;
Und wenn's euch Ernst ist, was zu sagen,
Ist's nötig Worten nachzujagen?
Ja, eure Reden, die so blinkend sind,
In denen ihr der Menschheit Schnitzel kräuselt,
Sind unerquicklich wie der Nebelwind,
Der herbstlich durch die dürren blätter säuselt!

V e r t a l i n g.

WAGNER: 't Is door zijn voordracht dat de meester slaagt;
Ik voel het wel, ik sta nog in de laag!

FAUST: Het eerlijk winnen zij uw doel!
Niet als een kermisnar te staan!
Gezond verstand, oprecht gevoel
Dient zich wel zonder kunsten aan;
En als 't u ernst is wat te zeggen,
Moet ge u dan op 't effect toeleggen?
Ja, uw betoog dat men zo schitterend vindt,
Is onverkwiklijk als de najaarswind
Die in de herfst door dorre blaren ritselt.

=====

T S J O U E N - L A I E N D E B A B Y V A N K A N T

REEDS TWEE KAMERADEN hebben in dit nummer van "Daad en Gedachte" gereageerd op het "filosofisch" stukje "De baby van Kant", gepubliceerd in "Spartacus" van 3 april j.l. Laat ik dan de derde zijn. Zeker, ik weet het wel, het is eigenlijk te veel eer voor een dergelijke ontboezeming, maar toch kan ik het niet laten. Waarom niet? Omdat "De baby van Kant" volkomen in strijd is met hetgeen sinds jaar en dag door Spartacus is verkondigd. Iedereen, die regelmatig Spartacus leest, kan weten dat dit blad altijd verkondigd heeft, dat de Russische revolutie een b u r g e r l i j k e revolutie was. Ook de door Spartacus in 1961 uitgegeven brochure "Van Beria tot Zjoekof" geeft ondubbelzinnig van dit standpunt blijk. En niet alleen de Russische revolutie, maar ook de hedendaagse strijd van de Latijns-Amerikaanse-, Afrikaanse- en Aziatische landen is geen proletarische strijd, doch een strijd voor nationale onafhankelijkheid, een strijd voor een nationaal kapitalisme. Zo is het altijd door Spartacus verkondigd. In ontelbare artikelen, in de loop van de jaren in Spartacus verschenen, is dat na te gaan.

Het is volkomen begrijpelijk, dat dit door staatskapitalistische landen als bijvoorbeeld Rusland en China anders wordt voorgesteld. De noodzaak hun invloedssfeer waar mogelijk uit te breiden, doet hen verklaren, dat deze strijd van de achtergebleven gebieden voor nationale onafhankelijkheid en een eigen nationaal kapitalisme, gelijk is aan de arbeidersstrijd in hoog-ontwikkelde kapitalistische landen als bijv. de Verenigde Staten van Noord-Amerika en de West-Europese landen. Daar komt bij, dat dergelijke landen de mythe, dat bij hun een proletarische revolutie het socialisme heeft gebracht niet kunnen verstoren. Zo verklaarde de Chinese minister-president Tsjou En-Lai aan de Franse journalist K.S. Karol (gepubliceerd in P.S. van "Het Parool" van zaterdag 10 april j.l.) het volgende:

"Hoewel dus de arbeidersbeweging in Europa en Noord-Amerika zeer belangrijk is, bestaat er in deze gebieden toch geen objectieve revolutionaire situatie. Daarentegen bestaat in Latijns-Amerika, Azië en Afrika - en speciaal in Azië en Afrika - op het ogenblik een objectieve revolutionaire situatie wegens het waanzinnige verzet van het imperialisme en de moeilijkheden die het overal veroorzaakt. Deze stand van zaken draagt bij tot de versnelde komst van nieuwe revoluties. Daarom moeten wij in de eerste plaats onze aandacht op deze gebieden richten. Dat wil overigens niet zeggen, dat wij de rol van de arbeidersbeweging in Europa onderschatten."

Tsjou En-Lai nu heeft er in Spartacus een medestander bijgekregen. Alles wat

jarenlang is verkondigd wordt zonder meer overboord geworpen en verloochend in de zucht de sociaal-democratie tegen de opvattingen van "Daad en Gedachte", dat deze beweging nooit socialistisch is geweest doch een beweging tot modernisering van het kapitalisme was, te verdedigen. Wanneer ik boven dit stukje als titel heb gezet "Tsjou En-Lai en de baby van Kant", dan heb ik daarmee niets anders bedoeld dan dat Tsjou En-Lai en Spartacus ten opzichte van de onafhankelijkheidsstrijd van de zogenaamde achtergebleven gebieden hetzelfde verkondigen. Luister naar wat Spartacus zegt:

"Maar hoe staat het met haar rol en betekenis (van de sociaal-democratie. D. & G.), haar functie en maatschappij-beschouwing in de Z.Amerikaanse, Aziatische en Afrikaanse gebieden, waar de onderliggende bevolking aan haar bevrijdingsstrijd bezig is? Zijn de partijen dáár krachtens haar Wezen revolutionair of contra-revolutionair? En wat vervult dan de Marxistische literatuur in die revolutionair ontwikkelende bevolkingen, arbeiders en boeren, voor een propagandistische rol?"

En even verder lezen we:

"Maar in de genoemde gebieden, waar de revolutie op de dagorde staat? Dáár heeft het weer de functie van geestelijk bindmiddel (als Freudiaanse vergissing had men "bidmiddel" getikt. D. & G.) van de revolutionaire ideologieën die er leven. Dáár in die landen is het Kommunistisch Manifest een revolutionair wapen in de strijd der opstandige klassen. En in die landen is 't Wezen van de socialistische partijen, uit haar revolutionaire aard, product van revolutionaire verhoudingen, revolutionair."

Ziet u de overeenkomst met de woorden van Tsjou En-Lai? Ook bij Spartacus is er geen enkel verschil tussen een proletarische revolutie, zoals die zich b.v. geopenbaard heeft in de Roer-opstand in Duitsland in maart/april 1920, in de Oost-Duitse opstand van juni 1953 en de Hongaarse opstand van okt./nov. 1956 en de strijd voor nationale onafhankelijkheid, de strijd voor een nationaal kapitalisme van koloniale en half-koloniale volken. Alles wordt maar op de grote revolutionaire hoop gegooid.

Reeds in de jaren van de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd vlak na het einde van de tweede wereldoorlog verkondigde Spartacus, dat er in dergelijke landen van proletarische klassenstrijd pas sprake kon zijn, wanneer in dergelijke landen de onafhankelijkheidsstrijd zijn beslag had gekregen en de nationale bourgeoisie een nationaal kapitalisme ging opbouwen. Nu van dat alles niets meer; nu is het plotseling revolutionaire klassenstrijd.

Zo er in de Latijns-Amerikaanse landen, de Afrikaanse en Aziatische al "socialistische" partijen zijn, dan zullen deze partijen inderdaad revolutionair zijn, maar niet proletarisch revolutionair, doch burgerlijk revolutionair en dan zal hun taak en functie geen andere zijn dan vooraan te gaan in de opbouw van een modern, nationaal kapitalisme. En dat in die strijd het Kommunistisch Manifest een revolutionair wapen zal zijn geloof ik niet. Wellicht dat sommige leiders zich daarop zullen beroepen, doch dat het Kommunistisch Manifest een revolutionair wapen zal zijn in de handen van een opstandige klasse, die voor zijn bevrijding strijdt, kan alleen maar opkomen in de hoofden van mensen, die menen dat een revolutie het gevolg is van de "socialistische opvoeding" van de massa door een "voorhoede". De geschiedenis heeft echter geleerd, dat revolutionair strijdende arbeiders heel wat prozaischer dingen in hun hoofd hebben dan het Kommunistisch Manifest. Opmerkelijk is bij dit alles, dat men zich maar steeds weer beroept op het Kommunistisch Manifest van 1848, een geschrift waarvan Marx zichzelf duidelijk heeft gedistancieerd. Al met al kan ik tot geen andere conclusie komen, dan dat de Kantiaanse baby van Spartacus een doodgeboren kindje met 'n lam handje is.

N A A R S C H E R P E R E V E R H O U D I N G E N ?

IR. J. BOSMA, directeur van de textielfabriek Spanjaard n.v. te Borne en tevens voorzitter van het Centraal-Sociaal Werkgevers Verbond, heeft zich ter gelegenheid van het verschijnen van het jaarverslag over 1964 dezer organisatie, op een persconferentie uitgeleten over de verhouding tussen de werkgevers en de vakbeweging. Wat hij zei, kwam neer op de prognose, dat die verhouding in de naaste toekomst scherper zal worden, scherper nog dan ze reeds in de jongste tijd geworden is, toen ze al een verscherping zou hebben ondergaan vergeleken met de situatie gedurende een lange reeks van jaren na de oorlog.

Zijn uitspraak, alsmede een vrijwel tegelijk daarmee gepubliceerd artikel "Harde woorden" in het orgaan van het C.S.W.V., hebben "Het Parool" geïnspireerd tot een commentaar, getiteld "Slechte sfeer" (in het nummer van 15 april j.l.), waarmee dat blad, naar onze mening, een volkomen onjuiste voorstelling van zaken gegeven heeft. In het bedoelde commentaar namelijk wordt gezegd, dat in de ontwikkeling, gelijk die zich "onmiskkenbaar" begint af te tekenen misschien door predikers van de "sociale strijd", zoals pater Hoefnagels, voldoening wordt gevonden, maar dat ieder ander een verscherping van de verhoudingen alleen maar kan betreuren.

Welnu, pater Hoefnagels is geen "prediker van de sociale strijd" en wij beschouwen het bovendien als bijzonder oppervlakkig om zonder meer op grond van de uitlatingen van ir. Bosma aan te nemen, dat de verhoudingen tussen de ondernemers enerzijds, de vakcentrales anderzijds ook inderdaad bezig zijn zich te verscherpen.

Wat de woorden van ir. Bosma aantonen, dat is - uiteraard - dat hij een dergelijke verscherping meent te constateren of voor de naaste toekomst ziet. Wie ze wil commentariëren zal zich, menen wij, allereerst moeten afvragen of ir. Bosma juist gezien heeft, of hij juist gezien kan hebben, wanneer men rekening houdt met de ontwikkelingstendenzen in de huidige samenleving in het algemeen en die op het terrein van de vakbeweging in het bijzonder. "Het Parool" heeft dat niet gedaan. Het is er zonder meer van uitgegaan, dat de dingen zo lagen als ze door ir. Bosma en in het (wellicht van zijn hand afkomstige of door hem geïnspireerde) artikel in "De Onderneming" werden gesteld. De eerste de beste kroegbaas geeft blijk van grotere levenswijsheid. Die gelooft zijn klanten zonder meer niet op hun woord en geeft blijk van een kritische instelling, waarvan "Het Parool" nog iets zou kunnen leren.

Maar is, zal de lezer wellicht vragen, ir. Bosma als één dergenen, die ten nauwste betrokken is bij het officiële overleg over lonen en arbeidsvoorwaarden, dan niet iemand, die het in de allereerste plaats moet weten? Is het feit bovendien, dat hij een verslechtering in de bedoelde betrekkingen meent te zien, hetzij terecht hetzij ten onrechte, al niet vrijwel identiek met een feitelijke verslechtering omdat zijn kijk op de betrekkingen onvermijdelijk mede die betrekkingen zelf beïnvloedt? Ons antwoord op deze beide vragen luidt ontkennend. Wij zouden op onze beurt willen vragen of men dan niet heeft opgemerkt, dat de uitlatingen van ir. Bosma de vakbeweging, blijkens de reacties harer officiële vertegenwoordigers, "verwonderd" hebben. Zouden zij dat óók, indien de kijk van ir. Bosma zonder meer volledig strookte met de reële feiten? En zijn die officiële vertegenwoordigers van de vakbeweging minder nauw bij het sociaal overleg betrokken dan de C.S.W.V.-voorzitter; horen zij niet minstens evenzeer tot degenen, "die het weten kunnen"?

Het is nog maar nauwelijks een paar maanden geleden, dat hetzelfde blad "Het Parool" een vraaggesprek publiceerde met enerzijds ir. Bosma, anderzijds drs. Roemers van het N.V.V. De betrekkingen tussen de werkgevers en de vakbondsbestuurders waren van dat gesprek het onderwerp. Die betrekkingen werden zowel door de een als door de ander - óók door ir. Bosma dus - als uitermate "goed" geschetst.

Hoe kan dat kloppen, vragen wij, met de thans door ir. Bosma afgelegde verklaring, dat deze betrekkingen "al in de jongste tijd een verscherping ondergingen"?

Hoe weinig de zaak klopt, blijkt pas goed duidelijk, wanneer men eens wat scherper let op een aantal details van ir. Bosma's verklaringen, alsmede op de kwesties, die zogenaamd tussen ondernemers en vakbonden de wrijfpunten zouden zijn.

Ir. Bosma heeft in zijn persconferentie de vakbeweging gehekelde vanwege haar eis tot het instellen van fondsen, waarin de werkgevers geld zouden moeten storten waaruit de vakbeweging het grootste deel van de vakbondscontributie aan haar leden zou teruggeven. "Wij", zo heeft ir. Bosma zich volgens een der Nederlandse bladen uitgelaten, "zullen de stakingskassen van de vakbeweging niet vullen...."

"De stakingskassen van de vakbeweging"! Notabene! Hoort u 't honend geschater, lezer, van al die arbeiders, die de laatste tientallen jaren nog tevergeefs de illusie koesterden, dat de vakbeweging wel bereid zou blijken om financiële steun te verlenen aan hun strijd? Wie anno 1965 nog over de stakingskassen der vakbonden praat, die hangt toch wel een uitermate onrealistisch beeld op, die beweegt zich toch wel met een soort van oogkleppen door de werkelijkheid van onze dagen. Misschien dat men bij de vakbeweging nog altoos enigszins aan de fictie van "stakingskassen" vasthoudt. Maar wie gelooft, zelfs indien ze er uit een soort van traditie nog zouden zijn, dat ze ooit voor de arbeiders open zullen gaan?

"De uitlatingen van het C.S.W.V. bewijzen", heeft de NVV-secretaris A. de Boon tegenover een redacteur van "Het Vrije Volk" verklaard, "dat men daar nog boordevol wantrouwen tegen de vakbeweging zit. Men zegt te vrezen, dat de gelden voor de vakbeweging in de stakingskassen terecht zullen komen. Dat is in strijd met de lof, die men de vakbeweging sinds de oorlog altijd heeft toegezwaaid."

Inderdaad, zeggen wij. En niet de jongste uitlatingen van ir. Bosma en van "De Onderneming" corresponderen met de feitelijke situatie, maar die lof, die van ondernemers-standpunt uit bezien, volkomen gerechtvaardigd was. De vakbeweging is geen strijdorganisatie der arbeiders. Zij zal het ook niet worden, ook al heeft ir. Bosma daar nu blijkbaar opeens een andere kijk op. Want niet zijn zienswijze is maatgevend, maar de maatschappelijke ontwikkeling.

In het artikel in "De Onderneming" wordt gesproken van "onmatige looneisen, die niet te verenigen zijn met de op centraal niveau gemaakte afspraken, van welke afspraken men zich openlijk distancieert..." NVV-secretaris De Boon heeft er volkomen terecht aan herinnerd, dat het niet de vakbonden zijn geweest, die deze eisen hebben gesteld, maar "wilde stakers"; en voor zover men zich niet aan afspraken heeft gehouden, zegt De Boon - alweer volkomen terecht - zijn het de werkgevers, die dat gedaan hebben. Zij zijn bij "wilde stakingen", waar de vakbeweging - zeker in eerste instantie - niets mee te maken had, door de knieën gegaan. Met andere woorden, als ir. Bosma thans met stemverheffing uitroept, dat de werkgevers ook eens "nee" moeten leren zeggen tegen de vakbonden, dan bedoelt hij eigenlijk, dat ze "nee" moeten durven zeggen tegen "wilde" stakers. Dat zou tot een verscherping der betrekkingen met de vakbeweging leiden? Kom nou! De vakbeweging heeft er geen enkel bezwaar tegen indien de ondernemers bij "wilde" acties het been stijf houden (of pogen te houden). Integendeel, de vakbeweging heeft de ondernemers (in de metaalsector bijvoorbeeld) nog zeer onlangs gekapitteld, dat zij dat niet deden.

Wie let op de ontwikkeling, niet alleen hier te lande, maar ook elders, die komt het hóógst onwaarschijnlijk voor, dat de "fondsen", thans tijdelijk een twistpunt, op de duur de verhoudingen tussen patroons en vakbeweging minder innig zouden maken. Die fondsen moet men ook niet zien als iets, dat opeens, van buiten af, de goede verstandhouding komt bedreigen. Zij zijn van die goede verstandhou-

ding, van de vergroeiing der vakbeweging met de burgerlijke maatschappij het natuurlijke product, zoals kinderen het product zijn van de innige verstandhouding tussen man en vrouw, ook al wordt er juist over kinderen wel eens getwist.

Wat het stakingsrecht betreft of de zogenaamde uitbreiding van de medezeggenschap, men behoeft zich er slechts rekenschap van te geven, dat het daarbij gaat, enerzijds om het aan banden leggen van de "wilde stakingen" (op papier dan), anderzijds om een aanpassing van de onderneming aan het huidige maatschappelijke bestel, die met enige, zij het nog zo beperkte, invloed van de arbeiders niets te maken heeft, om te beseffen hoe zeer ir. Bosma ook in dit opzicht de werkelijkheid miskend heeft. Hij zag niet de realiteit, hij zag spoken. En nu kunnen spoken wel tot een zekere angstpsychose leiden en een angstpsychose wel tot een zekere vorm van geprikkeldheid (die "Het Parool" constateert), niet "spoken" bepalen de sociale ontwikkeling, maar keiharde feiten.

Wat pater Hoefnagels aangaat, men behoeft in zijn "Sociologische kanttekeningen bij actuele sociaal-politieke vragen" (Meppel, 1962) slechts het hoofdstukje over de havenstakingen van juli 1961 te lezen (blz. 86 e.v.) om in te zien, dat hij in wezen niet "de sociale strijd" voorstaat, maar een vakbeweging, die zich naar de schijn wat radicaler gedraagt, omdat "niemand ermee gebaat zou zijn indien de erkende vakbonden hun greep op de massa verliezen" (blz. 87).

Overigens - en tenslotte - "de sociale strijd" (om die vage en onnauwkeurige term dan even te herhalen) wordt door niemand voorgestaan: door pater Hoefnagels niet, door de vakbonden helemaal niet en evenmin door ons. Wij propageren de klassenstrijd niet, wij beschouwen haar als een natuurlijk verschijnsel der kapitalistische maatschappij. In die klassenstrijd echter kiezen wij wél positie. Wij staan aan de kant van de arbeiders. Dat doet de vakbeweging niet. Die staat aan de kant van de patroons. Daarom zal hun verhouding niet verbroken worden ondanks de wat geprikkelde opmerkingen van ir. Bosma en van het C.S.W.V. Ach, zo'n geprikkelde stemming komt in de beste families voor. Heeft "Het Parool" daar werkelijk nooit van gehoord?

=====

VERKEERD GESCHAKELD

WIE IN VERBAND met de taxistakingen een opmerking over de C.P.N. zou willen maken, moet in de allereerste plaats vaststellen dat deze partij van op Moskou georiënteerde staatskapitalisten in een verkeerde versnelling heeft gereden, iets wat de geroutineerde chauffeurs van blokbanders of andere huurauto's natuurlijk nimmer overkomen zou zijn.

Toen begin maart namelijk de Rotterdamse gemeenteraad bijeen kwam, ondernam het pacifistisch-socialistische raadslid L.C.J. Slaager een poging om de situatie in het huurauto- en taxibedrijf publiekelijk ter sprake te brengen. Hij diende namelijk aan het eind van de vergadering het verzoek in om b en w daarover te mogen interpellieren.

In onze ogen had die poging weinig

zin. En dat niet, omdat zij bij voorbaat tot mislukking gedoemd was, maar omdat een optreden in een gemeenteraad of welk bestuurlijk college ook nu eenmaal van te verwaarlozen betekenis is vergeleken bij het eigen, zelfstandig optreden der betrokkenen zelf.

Overigens: bij voorbaat tot mislukking gedoemd was het optreden van de heer Slaager. Zijn verzoek tot interpellatie werd alleen maar gesteund door zijn twee partijgenoten in de Rotterdamse raad, alsmede door de bolsjewiek Groenendijk. De laatste deed dat, naar hij z e i d e alleen maar om de discussie op gang te brengen, een onware verklaring, onwaar, omdat deze heer Groenendijk tegelijk duidelijk liet blijken, dat hij helemaal niet voor een openbare discussie was. Hij ontraadde de heer Slaager namelijk zijn interpellatie en toen er over het verzoek van de heer Slaager gestemd werd stemde

de heer Groenendijk tégen! Met 29 tegen 3 stemmen wees de Rotterdamse gemeenteraad de interpellatie af.

Zo dit al naar de zin van de heer Groenendijk was, die zich - niet tot onze verbazing - bij de stemming gelijk schakelde met de P.v.d.A. en andere burgerlijke partijen, naar de zin van de zo nauw bij de zaak betrokken taxi-chauffeurs was het geenszins. Velen hunner zaten op de publieke tribune. Ze lieten, toen de uitslag van de stemming bekend gemaakt werd, een gejoel horen.

De heer J. Nederlof, raadslid voor de P.v.d.A., had tevoren betoogd, dat er over de arbeidsvoorwaarden in het taxibedrijf onderhandelingen gaande waren en dat men een broedende kip niet moest storen. "Ik heb", aldus de heer Nederlof, "het volste vertrouwen in

hetgeen die kip uitbroedt."

"Stinkeieren", riep men op de publieke tribune. Een paar weken later zou het duidelijk worden hoe naïef het vertrouwen van de heer Nederlof was, hoe nuchter de kijk van de publieke tribune. De daar gezeten chauffeurs hadden beslist een andere kijk op de zaak dan de heren (en dames) van de raad, de heer Groenendijk inclus. En dat, ofschoon de heer Groenendijk een partij vertegenwoordigt, die zich zo gaarne "de voorhoede van de arbeidersklasse" noemt. De chauffeurs zagen, zoals men van goede chauffeurs verwachtte mocht, een (klasse)botsing al aankomen en schakelden daarop over. De heer Groenendijk reed blindelings mee met diegenen, die over een "broedende kip" kakelden. In een verkeerde versnelling, naar we al zeiden....

=====

H E T R E F O R M I S M E E N D E A R B E I D E R S K L A S S E

EEN VRIJ GANGBARE mening is, dat het reformisme zijn ontstaan dankt aan de gevoelens en gedachten die bij de arbeiders ingang hebben gevonden tengevolge van hun verbeterde positie. Zij zouden minder revolutionair zijn geworden en meer geneigd tot onderhandelen, liever dan zich aan riskante ondernemingen te wagen. Het gaat ons hier niet in de eerste plaats om een bespreking van het reformisme, maar om een oordeel over genoemde uitleg. Het reformisme zou volgens deze opvatting een afspiegeling zijn geweest van wat in de geest der arbeiders omging.

De revolutionaire socialistten erkenden deze argumentatie, maar beweerden dat het kapitalisme er op den duur niet in zou slagen aan de behoeften van de arbeiders tegemoet te komen. Toen oorlog en crisis elkaar zo ongeveer afsloten schenen de laatsten gelijk te krijgen, alleen... men hield ondanks dat niet op de reformistische organisaties te bevolken. En tegenwoordig, nu men toch niet kan ontkennen, dat de arbeiders het vergeleken bij hun eigen positie van een 60 jaar geleden een stuk beter hebben, leggen zij in moeilijker verhoudingen een groter en zelfstandiger strijdgeest aan de dag dan ooit tevoren; tegelijk zijn de "reformistische" organisaties nog nooit zo groot geweest.

Het gaat niet op om te zeggen dat deze organisaties de geest en gevoelens der arbeiders weerspiegelen. Wat wel opgaat is, dat de geest der leiders daar het beslissende woord spreekt. De leiders stellen de algemene richtlijnen, de politiek vast. Daarvoor zijn zij leiders, idealisten, en naar zij denken en voor-geven zedelijk en verstandelijk boven de massa verheven. De (socialistische- of communistische) partij is nodig, vinden zij, omdat de massa het nooit verder brengt dan de strijd om wat meer loon en betere arbeidsvoorwaarden. De arbeiders alleen kunnen niet meer dan een vakverenigingsmentaliteit ontwikkelen, zei Lenin. Wat alle partijen doen, maar niet toegeven, werd openlijk door Lenin uitgesproken: men moet liegen en bedriegen. Hoe dat mogelijk is zonder de massa en de volgelingen te bedriegen is altijd een raadsel gebleven, omdat het tot het rijk der onmogelijkheden behoort. De volgelingen worden belogen voor hun bestwil en de kapitalisten....? Het is een naïeve gedachte dat men dezen zou kunnen bedrie-

gen of beliegen. Zo blijft het bedrog voor de volgelingen en de massa.

In het partij-socialisme of -communisme, wordt de strijd voor het ideaal altijd een zaak van de leiders en dient daarom gerangschikt te worden onder het hoofd: utopisch socialisme. Hier is het niet de ontwikkeling van de klassenstrijd waaruit de bevrijding van de arbeiders uit de loonslavernij voortkomt, maar uit het streven van idealistische intellectuelen. Voorwaarde voor dat streven is, dat een zo groot mogelijke massa hen volgt. Daar moet alles op gezet worden. Wat nu als oorzaak aangewezen wordt van het reformisme, de tijdelijke directe voordelen stellen boven de principiële strijd voor het ideaal, daaraan moet nu juist de partij - revolutionair of niet - al haar aandacht wijden. Zij moet toch de massa hebben!

Een partij is geen arbeidersorganisatie zoals de vakvereniging. Er mogen veel arbeiders in georganiseerd zijn, directe invloed op de resultaten krachtens hun arbeider-zijn kunnen zij niet hebben. De te behalen voordelen worden in het parlement bevochten door de leiders. Resultaten door vakverenigingsstrijd deed de arbeiders in de vakvereniging gaan. Resultaten in het parlement deed hen de politieke partij groot maken. Doch hoe kon men daar resultaten behalen? Niet anders dan door de kapitalistische mogelijkheden uit te buiten. In tegenstelling tot de vakverenigingsstrijd, waarin de arbeider in elk geval zelf optrad, geleid door zijn arbeidersbestaan, treedt in het parlement de politieke leider voor hem op. In zover deze opkomt voor de emancipatie binnen het kapitalisme, vertegenwoordigt hij het denken en voelen der arbeiders. En hier kunnen wij dan ook zeggen dat de partij-activiteit het sentiment der arbeiders weerspiegelt. Er zijn echter gebieden waar dit beslist niet het geval is; het is met die sentimenten niet alles botertje tot op de bodem.

Waar het kapitalisme er zij bij spint is het vooruitstrevend. En zolang geen "exorbitante" eisen worden gesteld, toeschietelijk. Maar de arbeider leeft niet alleen temidden van vooruitgang. Zijn sober bestaan wordt afgewisseld door crisis en oorlog en de tegenstelling rijk en arm heeft hij steeds voor ogen. En dat bepaalt zo zijn voorkeur en afkeer en apathie. Deze gevoelens betreffen vooral de politie, het militarisme, de rechterlijke macht en het "vaderland". Zij zijn en waren altijd zijn bedekte of openlijke vijanden. En daardoor ontstaat het tegenstrijdige wezen van de partij. Voor het front van de bourgeoisie kan zij zich niet principieel tegen de landsverdediging verklaren. Wie dat doet snijdt alle samenwerking met het vooruitstrevende burgerdom af, sluit zichzelf uit van succes. Maar het succes is het bestaan van de partij. Daardoor verkreeg zij grote aanhang. Haar politiek en propaganda wordt haar aldus door haar positie voorgeschreven. D.w.z. ook op het gebied van het militarisme, de rechterlijke macht en de politie samenwerking, verbetering van deze instellingen. Maar voor de propaganda onder de arbeiders louter bespotting van deze instellingen, hetgeen deze opvatten als bestrijding. Wie een oude jaargang van De Notenkraker, het satirisch bijblad van "Het Volk" opslaat, zal de bewijzen daarvoor aantreffen. Principieel heeft de sociaal-democratie zich nooit tegen het militarisme of de landsverdediging uitgesproken, maar de satire en bespotting waren niet van de lucht. Vandaar dat de volgelingen van de partij zich de ogen uitwreven toen 1 aug. 1914 in alle werkelijk kapitalistische landen de sociaal-democratie de landsverdediging aanvaardde, wat in de partij tot hevige twisten en oppositie aanleiding gaf.

Zo stond het nu met de weerspiegeling van de geest der arbeiders in het "reformisme".

Maar het beeld zou niet compleet zijn, indien we er niet de aandacht op vestigden, dat somtijds de golven der klassenstrijd buiten het parlement ongemakkelijk hoog opsloegen en de sociaal-democratische parlementariërs duchtig in verlegenheid brachten. Gewone loonstrijd is geen gewone loonstrijd meer, wanneer ze massaal optreedt of in voor de staat essentiële bedrijven. De samenwerking met het kapitaal loopt dan gevaar en tegelijk de voortgang der sociale wetgeving. Zo denkt men althans en misschien terecht. Dan is buitengewone list en stuur-

manskunst nodig om het opstandige sentiment in banen te leiden, die de samenwerking met het kapitaal niet in gevaar brengen, ja, somtijds verstevigen.

Wat men nu reformisme heeft genoemd blijkt niets anders te zijn dan de enig mogelijke partij-politiek. Reformisme is partij-socialisme en is feitelijk een begrip dat op de huidige verhoudingen niet meer toepasselijk is.

=====

Z O Z IJ N H U N M A N I E R E N

EEN TYPISCH staaltje van de manier, waarop de kapitalistische pers haar berichtgeving omtrent de strijd van de arbeiders of van een groep arbeiders verzorgt (en daarbij zich dan vooral niet de gelegenheid laat ontgaan om eens flink tegen de betrokken arbeiders "aan te trappen" of hen verdacht te maken!) troffen we dezer dagen aan in het "Algemeen Dagblad".

In een hoofdartikeltje, gewijd aan de Rotterdamse taxi-staking, kon men op 7 april j.l. in dit ochtendblad o.m. het volgende lezen:

"Wij vinden het buitengewoon te betreuren, dat er onder de stakers zijn - een paar, nemen wij aan - die terreurmethoden toepassen waarvan burgers, die met de hele staking niets van doen hebben de dupe worden. Misselijk vinden wij het vooral dat stakers in het holst van de nacht de auto van 'n invalide man hebben aangehouden en er de banden van hebben doorgesneden. Daaruit spreekt een mentaliteit die - daarvan zijn wij overtuigd - de meeste stakers even sterk zullen afwijzen als wij, maar die de eventueel hier en daar aanwezige sympathie voor deze staking toch wel tot een nulpunt zal reduceren. Bovendien hebben wij nog niet vernomen dat aan de invalide man in kwestie verontschuldigungen plus nieuwe banden zijn aangeboden. Dat zou toch wel het minste zijn wat men kon doen."

Tot zover ons citaat uit het bewuste commentaar, dat wij niet aarzelen een kras voorbeeld van vuilspuiterij te noemen.

Ten eerste: wanneer men zelf al aanneemt, dat de gesignaleerde daden slechts door een paar man (op de vele honderden stakers) begaan zijn, wanneer men er zelf van overtuigd is, dat de meeste stakers er een andere men-

taliteit op na houden dan waarvan die paar man getuigenis afleggen, dan is het:

a) buiten alle proporties om te stellen - gelijk men in het bewuste hoofdartikeltje gedaán heeft - dat deze kant van de staking de openbare orde raakt, en

b) niet anders dan ordinaire stemmingmakerij om vervolgens te beweren, dat die mentaliteit, waarvan men zélf gezegd heeft, dat zij door de grote meerderheid der stakers wordt afgewezen, de sympathie voor de staking tot nul zal reduceren. Moeten wij hieruit concluderen, dat het "Algemeen Dagblad", sympathie koestert voor het optreden van de Duitsers in de tweede wereldoorlog, omdat er - inderdaad - ook wel een paar goede Duitsers zijn geweest? Een nuchter mens laat zich daardoor niet bedriegen, zomin als 'n nuchter mens zijn sympathie voor de actie van een groep taxi-chauffeurs, wier bestaan - naar 't "Algemeen Dagblad" zélf geconstateerd heeft - in deze tijd bepaald geen vetpot is, laat beïnvloeden door de handelingen van een paar enkelingen. Blijkbaar zou het aan het "Algemeen Dagblad" bijzonder welkom zijn, indien men dat wél deed en zijn nuchtere beoordeling prijs gaf voor een minderwaardig soort van burgerlijke hysterie.

Het slot van het hoofdartikeltje, dat ook 't slot vormt van ons citaat, doet helemaal de deur dicht. Men vernam nog niets, durft men te schrijven, omtrent verontschuldigungen of nieuwe banden. En dat, ofschoon in hetzelfde "Algemeen Dagblad" van 6 april - één dag eerder dus dan het bewuste hoofdartikeltje verscheen - van schadeloosstelling melding werd gemaakt. De zin waarop wij hier doelen was derhalve zonder meer een leugen. Waarbij dan nog komt, dat op het tijdstip waarop die leugen neergeschreven werd al pu-

bliekelijk bekend was (en alweer: óók door 't "Algemeen Dagblad" bekend gemaakt was!) dat het met die rit van die invalide man toch niet zó onschuldig gesteld was als men het aanvankelijk had doen voorkomen. Het was er zó mee gesteld, dat die invalide toch bepaald niet gekwalificeerd kon worden op de manier, waarop het "Algemeen Dagblad" hem kwalificeerde, namelijk als een burger, die met de hele staking niets van doen had. Wanneer 'n burger - invalide of niet - zijn particuliere auto bij wijze van taxi ter beschikking stelt van twee zeelieden en

een vrouw uit Katendrecht, dan moge hij in stomheid menen, dat hij "met de taxistaking niets van doen heeft", in onze ogen is dan toch bepaald wel op zijn plaats dat een paar stakers hem van die stomheid op hardhandige manier trachten te genezen. Wanneer dan vervolgens 't "Algemeen Dagblad" in verband daarmee van "terreurmethoden" belieft te spreken, tezelfdertijd de methoden van onderkruipers maar met de mantel der liefde bedekkende, dan noemen wij dat geen stomheid meer, maar onbeschaamd en hypokriet! Maar ja, zo zijn hun manieren!

=====

BESCHOUWINGEN OVER GELD EN GOUD.

3

ANDERS DAN bij de fiches hangt de waarde van het geld niet af van de hoeveelheid "dekking" - die men terug kan vorderen - doch van de hoeveelheid waren, die men voor zijn geld kan ruilen. Dit laatste is de dekking en niet de "dekking".

De "dekking", het goud, speelt in de waardebepaling slechts een ideeële rol. Het bankbiljet zegt: "Ik vertegenwoordig 10 gram goud. Ik ben zelf geen goud. Ik zeg alleen: indien u mij zoudt inruilen voor goud zoudt u 10 gram krijgen."

Maar wij hebben zo juist gezien, dat wanneer alle bankbiljetten ter inwisseling voor goud werden aangeboden, er niet genoeg goud zou zijn. Inderdaad! Maar dat geldt voor elk product. Als alle bankbiljetten voor olie of kolen werden aangeboden zou er - bij onveranderde prijsverhouding - olie of kolen te weinig zijn. Er is geen enkele waar, die de waarde van het circulerende geld zou kunnen dekken. Mocht men dan ook denken, dat alleen goud of platina of zilver - de edele metalen - als geld kunnen fungeren, dan moet ik met mijn mening ook deze lieden teleurstellen. Neen, wij zouden gerust een ijzeren, een loden of zelfs een boteren standaard kunnen hebben. Deze laatste is er zelfs geweest. Maar er zijn ook vee- en linnen standaards geweest. D. w. z. indien men "standaard" opvat als rekeneenheid met als voorwaarde "ruilmiddel" en - dat hebben wij menen we aange- toond - meer functies heeft het geld nooit gehad. Als waardebevattend product staat de standaard niet alleen. Alle producten hebben waarde, omdat zij resultaat zijn van menselijke inspanning, menselijke arbeid, daarom kunnen zij alle als waardemeter, als standaard dienst doen en vervangen en vertegenwoordigd worden door een schuldbekentenis, die de schuld in de standaard uitdrukt. Niet als ruilmiddel. Dat kan hun belet worden door hun lichamelijke gesteldheid. Een ruilmiddel moet b. v. niet bederfelijk zijn. Het volume en de deelbaarheid spelen ook een rol. Is het product als ruilmiddel ondeugdelijk, dan kan het praktisch niet als waardemeter optreden.

Wij zien ver terug in de historie of in achtergebleven gebieden vee, linnen, schelpen, huiden enz. als geld verschijnen. De bewaarbaarheid is de voornaamste vereiste voor een product om als ruilmiddel dienst te doen. Geslacht vee en vis kunnen geen ruilmiddel zijn; zij zijn niet bewaarbaar.

Wij hebben gezegd dat ruilmiddel en waardemeter onverbrekelijk aan elkaar verbonden zijn in het begrip geld. De stam en de wortel vormen een soortgelijke eenheid in het begrip boom. Toch zal men beide wat hun functies aangaat moeten scheiden. De wortel alleen is geen boom; het ruilmiddel alleen geen geld. Waar-

aan het ruilmiddel zijn bestaan dankt is de bewaarbaarheid, de deelbaarheid en hanteerbaarheid. Dat zijn alle zeer materiele zaken. De functie van waardemeter is van meer ideeële aard. Het product moet een algemeen gebruiksgoed zijn en veelvuldig opduiken in de ruil, waardoor het als steunpunt voor het verstand en als uitgangspunt voor het rekenen kan dienen. Wanneer dit product bijv. boter is, dat men tientallen keren op ziet treden tegen één keer een schaar dan zal deze boter als steunpunt voor het rekenen dienen. Gedurende de laatste tijd van de bezetting deed in sommige streken van het platteland boter inderdaad dienst als waardemeter; in de stad waren het de sigaretten.

Het gebruiksgoed dat in de ruil dus het meeste voorkomt, doordat het algemeen gebruiksgoed is en bovengenoemde eigenschappen bezit: duurzaamheid, hanteerbaarheid en deelbaarheid, is voorbestemd om geld te worden, waarbij natuurlijk niet uit het oog verloren dient te worden, dat het gebruiksgoed waarde moet bevatten, resultaat moet zijn van menselijke inspanning. Waardemeter is het geld omdat het waarde bevat; ruilmiddel wegens zijn lichamelijke eigenschappen. Deze laatste bepalen namelijk of de ruil überhaupt mogelijk is, de eerste bepalen de verhouding.

Wanneer bij verdere ontwikkeling de primitieve ruil van overschotten meer en meer plaats maakt voor koop en verkoop, wanneer de maatschappelijke rijkdom toeneemt en door specialisatie van de arbeid het geld zijn machtige en onontbeerlijke rol gaat spelen, wanneer direct voor de verkoop, voor de markt geproduceerd wordt, dan treden er andere lichamelijke vormen op waarin het ruilmiddel verschijnt. Het is niet voldoende algemeen gebruiksgoed te zijn. De oude vormen zijn ontoereikend geworden, onhanteerbaar. Bij verkopen van scheepsladingen graan zou men een scheepslading huiden of linnen of.... enfin verdere opsomming lijkt niet nodig, kort en goed er moest een ruilmiddel en waardemeter komen dat in een klein volume veel waarde, veel arbeid bevatte, en dat waren de metalen en vooral de edele metalen. Hiermede bevinden wij ons in het kapitalistische tijdperk.

Doch niet alleen edele metalen, die veel waarde in klein volume bevatten zijn nodig, ook het geld dat zijn blinkend maar materieel omhulsel heeft afgeworpen, houdt zijn intocht en verschijnt in een eenvoudig geestelijk kleed. Het is zelf geen waar meer; het vertegenwoordigt een waar. Maar waarvoor die verkleedpartij? Kan de waarde zich niet onverbloemd in haar natuurlijke verschijningsvorm aandienen? Dat blinkende goud waarin zoveel zweet en bloed, zo veel arbeid is belichaamd, is het ineens te min geworden? Waarin schiet zijn capaciteit te kort voor de kapitalistische samenleving?

Wij weten niet of in het verschil tussen de pompeuse middeleeuwen en het sober aandoende kapitalisme het goud zelf een rol heeft gespeeld, maar zeker is dat zijn glans sedert de kapitalistische wereldorde is verbleekt. Het speelt zijn rol niet meer als versiering van zwaardgevest, harnas of altaarstuk. Het is ontroond en ontdaan van zijn vroegere luister en macht. In onaanzienlijke kelders en kluizen ligt het in doffe berusting in de vorm van ruw gegoten staven als het ware op verlossing te wachten. Daar in de duisternis speelt het thans een rol, bedwongen door de kapitalistische productiewijze, verdrongen door het metaal van de geest, het papier.

Het historisch ontstaan van het geld geeft ons een inzicht omtrent zijn wezen, het maatschappelijk ontstaan moet ons het inzicht omtrent zijn functie verschaffen. Dit maatschappelijk ontstaan tracht ons een professor, die tegenwoordig nogal van zich doet spreken als volgt te "verklaren":

"Een bankier kan aan een zakenman crediet geven. De bank opent dan een rekening in de boeken en geeft de zakenman het recht, op deze rekening te trekken zonder dat deze er eerst geld op gestort heeft. Er wordt dus een vordering uit het niets geboren, en deze vordering is geld, want de zakenman kan er zijn schulden mee betalen. Zolang dit girale geld ontstaat, is de maatschappelijke geldvoorraad vergroot. Maar dit betekent, dat de bankier en zijn cliënt in samenwerking en vereniging kans hebben gezien, geld te maken dat er eerst niet was! De bank is

v dus niet alleen een bewaarplaats en een doorgeefinstelling van geld; zij is een geldfabriek." (Prof. Dr. J. Pen. "Moderne Economie").

Een lucratieve bezigheid lijkt ons dat. Je leent geld aan iemand zonder dat je het zelf uitgeeft. De formele wet der scheikunde luidt: Iets kan niet uit niets ontstaan en niets kan vernietigd worden. Bankierszaken vallen niet onder de scheikunde, maar dat hier uit het niets iets kan ontstaan lijkt ons even onmogelijk als bij bovengenoemde tak van wetenschap. Prof. Pen denkt ons toch niet wijs te maken, dat een uitgeleend bedrag, dat onder het hoofd van de geldnemer wordt geboekt niet ergens anders afgeboekt wordt! Ja, dat geeft hij toe, loochent het althans niet. Maar dat geld waarvan het wordt afgeboekt, die bankbiljetten in de brandkasten der bankiers is geen echt geld; de economen hebben de gewoonte dit niet als echt geld te tellen, zo zegt hij. Dat kunnen die economen zich met alle liefde voor een hun passende uitkomst permitteren, maar de lieden van de praktijk halen daar hun schouders voor op.

(Wordt vervolgd)

=====

STRIJD IN DE STROKARTONINDUSTRIE.

WOENSDAG 21 april is in de strokarton-industrie in het Groninger gebied waar plaatsen liggen als Oude Pekela, Winschoten, Appingedam, Hoogezand, Veendam en Nieuweschans, een "wilde" staking uitgebroken, die een halve week heeft geduurd en waarbij tenslotte - na gestage uitbreiding van de actie - elf van de 19 strokarton-fabrieken in het noorden des lands zijn stil komen te liggen. Het totaal aantal stakers bedroeg ongeveer 2500 man.

Oude Pekela, waar zeven strokarton-fabrieken zijn gevestigd en dat als 't hart van deze industrie kan worden beschouwd, was ook het centrum van de gebeurtenissen. Wij zijn daaromtrent zeer uitvoerig geïnformeerd, dank zij een makker uit het noorden, die ons een aantal lokale of in dit deel van Groningen verschijnende bladen toezond, die over dit stuk arbeidersstrijd uitvoeriger - en ook veel objectiever - hebben geschreven dan de landelijke pers. Dat overvloedige documentatiemateriaal zal ons zeker aanleiding geven op de staking in de strokartonindustrie nog nader terug te komen. Er ook maar enigermate een schets van te geven is ons, in de weinige regels die ons in dit nummer van "Daad en Gedachte" nog ter beschikking staan, volstrekt onmogelijk.

Interessant is de actie van de arbeiders in de strokartonindustrie bovenal door het feit, dat daarbij de georganiseerde en de ongeorganiseerde arbeiders één lijn hebben getrokken en volkomen solidair zijn geweest. Een en ander tot groot ongenoegen van de vakbondsbestuurders, die - het is bijna overbodig om zulks op te merken - tegen de actie waren gekant en ook geen ding onbeproefd hebben gelaten om de staking te breken.

Toen op een gegeven moment in "Concordia" te Oude Pekela een vergadering van de A.B.C. (Algemene Bedrijfs-groepen Centrale van het NVV) werd gehouden, waren ook de ongeorganiseerde stakers nij honderden de zaal binnengestroomd. Dat was allerm minst naar de zin van de bestuurders, die gelastten, dat de niet bij bonden aangesloten en de zaal verlaten zouden. Het bevel is niet opgevolgd. Integendeel, het waren de bestuurders, die tenslotte zijn opgestapt, nadat zij door leden en niet-leden van de bonden waren uitgejoeld en uitgejouwd.

De kranten, waarop wij zopas doelden en die het conflict van dag tot dag, ja bijna van uur tot uur gevolgd hebben, constateerden dan ook telkens weer, dat tijdens de strijd de "afstand tussen leden en bestuurders, tussen stakers en bonden voortdurend groter werd." We zullen later zien hoe groot wel het geval was.